

Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти

Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи

магістр
(освітній ступінь)

на тему

**«ТЕХНОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ»**

Виконала: здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої освіти
II курсу, групи м 22 СР-з
Галузь знань 23 Соціальна робота
спеціальності 231 «Соціальна робота»

ТЮРЬГАНОВА Марина Петрівна

Керівник:
к.пед.н., доцент Анастасія ПОПОВА

Рецензент:
к.пед.н., доцент Катерина ПЕТРОВСЬКА

2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ.....	8
1.1. Поняття і сутність профорієнтаційної роботи.....	8
1.2. Традиційні та інноваційні форми, методи та інструменти профорієнтаційної роботи.....	16
1.3. Особливості використання Інтернет-ресурсів у профорієнтаційній роботі в умовах дистанційної освіти.....	32
Висновки до першого розділу.....	39
РОЗДІЛ 2. МОДЕЛЮВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ.....	42
2.1. Моделювання технології профорієнтаційної роботи засобами інтернет-ресурсів в умовах дистанційної освіти.....	42
2.2. Рекомендації щодо ефективного застосування технології профорієнтаційної роботи засобами Інтернет-ресурсів в умовах дистанційної освіти.....	53
Висновки до другого розділу	58
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Актуальність дослідження. Вибір майбутньої професії – важлива складова життя кожної людини, адже від нього залежить особисте майбутнє, що виражається у сукупності показників, таких як соціальний статус, рівень життя, особистісна та професійна самореалізація, які визначають добробут людини та країни в якій вона живе. Різноманіття і варіативність сучасних професій створюють для індивіда особливу ситуацію вибору. Вимоги ринку праці постійно знаходяться в динаміці, старі професії зникають, з'являються нові і через це кількість професій і спеціальностей, які існують в світі, не визначено. Виходячи з цього, індивід в ситуації професійного вибору знаходиться в дискомфортних умовах, що вимагають зваженого і раціонального рішення. Прийняти таке рішення досить складно в силу недостатнього теоретичного і науково-методичного обґрунтування. Ситуація ускладнюється ще і тим, що в силу соціально-політичних обставин більшість українських школярів навчається онлайн, тому, на школу, як основний осередок, який відповідає за проведення професійної орієнтації, покладається важлива місія організувати ефективну роботу в дистанційних умовах.

Проблемна ситуація щодо профорієнтаційної роботи з молоддю як соціально-педагогічна проблема полягає, з одного боку, у з'ясуванні дії механізмів, що впливають на формування життєвих планів учнів, а з іншого – у самій можливості чи неможливості їх реалізації у зв'язку з відсутністю налагодженої системи профорієнтаційної роботи в умовах дистанційної освіти.

За даними Юрія Кононенка, начальника головного управління загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти та науки, станом на вересень 2022 року із загальної кількості учнів, всього 800 тисяч навчаються очно, 1,3 млн українських школярів навчаються змішано, 1,8 млн – повністю дистанційно [28]. Така статистика переконливо свідчить про необхідність дослідження ефективних для дистанційної освіти форм і методів

профорієнтаційної роботи серед випускників закладів загальної середньої освіти.

Як показало наше вивчення, різні аспекти проблеми представлені у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених. Так зокрема загальні основи побудови системи профорієнтації представлені в роботах А. Боровського, М. Захарова, Л. Йовайши, Є. Клімова, І. Назимова, Є. Павлютенкова, К. Платонова, П. Потапенка, А. Сазонова, В. Сахарова, В. Симоненка, Д. Сметаніна, М. Степанкова, Б. Федоришина, С. Фукуями, С. Чистякової, М. Чистякова, Г. Щокіна, В. Ярошенка та інших; проблема підготовки студентів до профорієнтаційної роботи в ЗЗСО досліджувалась В. Андарало, М. Благініним, М. Весною, О. Бєлих, Г. Бондаренко, Л. Бондарчуком, К. Жубаєвим, С. Золотухіною, Н. Ховрич, Н. Шадієвом, Л. Шмигіріловою та ін.; в роботах А. Войтка, В. Зінченка, Г. Клімова, І. Сєдлєра, М. Янцура обґрунтовано систему підготовки спеціалістів з професійної орієнтації (методистів, профконсультантів, психологів). Проблема організації профорієнтаційної роботи в умовах дистанційного навчання висвітлена фрагментарно. Теоретико-методологічні засади проектування дистанційних навчальних середовищ та розвивальний потенціал дистанційного навчання систематизовано у роботах М. Жалдак, Ю. Машбиць, М. Назар, М. Смульсон, Ю. Ільїна; дистанційне навчання у віртуальному університеті як спосіб доступу до якісної освіти представлено у дослідженнях М. Кадемія, В. Уманець.

Однак, результати бібліографічного аналізу дають підстави стверджувати, що проблема організації профорієнтаційної роботи в умовах дистанційної освіти не була предметом окремого дослідження. Водночас вивчення такої форми профорієнтаційної роботи набуває неабиякої популярності, зумовлене низкою суперечностей в організації профорієнтаційної роботи: між збільшенням необхідності навчатися онлайн, з урахуванням соціально-політичної ситуації та недостатньої розробленості технології проведення профорієнтації в умовах дистанційної освіти; поширенням доступу до Інтернет-

ресурсів серед сучасної молоді та недостатньої адаптованістю ЗЗСО до використання таких засобів профорієнтаційної роботи; між потребами та інтересами сучасної молоді й відсутністю спеціалістів-профорієнтологів у штатах закладів загальної середньої, спеціальної та вищої освіти, а також неготовністю працівників ЗЗСО до використання інноваційних засобів профорієнтаційної роботи в умовах дистанційної освіти; між необхідністю розробки і впровадження технології профорієнтаційної роботи в умовах дистанційної освіти з використанням Інтернет-ресурсів і відсутністю комплексного підходу до такої роботи з боку держави, відсутність чіткої взаємодії різних учасників профорієнтаційного процесу (органів працевлаштування, народної освіти, охорони здоров'я та ін.); між потребою в систематичній профорієнтаційній роботі та її відсутністю через соціально-політичні та технологічні можливості; між потребою інформування підростаючого покоління в актуальних вимогах сучасного ринку праці та низьким рівнем інформації про потреби суспільства в кадрах в профорієнтологічних Інтернет-ресурсах.

Необхідність розв'язання окреслених суперечностей, актуальність, доцільність й об'єктивна потреба творчого використання технологій профорієнтаційної роботи в умовах дистанційної освіти зумовили вибір теми магістерської роботи **«Технологія організації профорієнтаційної роботи в умовах дистанційної освіти»**.

Об'єкт дослідження – технологія організації профорієнтаційної роботи.

Предмет дослідження – модель технології організації профорієнтаційної роботи засобами інтернет-ресурсів в умовах дистанційної освіти у закладах загальної середньої освіти.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати особливості застосування технології організації профорієнтаційної роботи засобами інтернет-ресурсів у закладах загальної середньої освіти та експериментально перевірити її ефективність в умовах дистанційної освіти з випускниками закладів загальної

середньої освіти задля підвищення ефективності проведення профорієнтаційної роботи.

Гіпотеза дослідження: профорієнтаційна робота з випускниками у закладах загальної середньої освіти в умовах дистанційної освіти буде ефективною за таких умов: врахована сукупність положень, що складають теоретичні основи профорієнтаційної роботи серед старшокласників; проаналізовані та враховані особливості готовності учнів до професійного самовизначення; розроблена і впроваджена технологія профорієнтаційної роботи засобами Інтернет-ресурсів в умовах дистанційної освіти у закладах загальної середньої освіти.

Відповідно до мети, об'єкта та предмета дослідження визначені його **завдання:**

1. Охарактеризувати поняття і сутність профорієнтаційної роботи.
2. Визначити різновиди традиційних та інноваційних форм, методів та інструментів профорієнтаційної роботи.
3. Проаналізувати особливості використання Інтернет-ресурсів у профорієнтаційній роботі в умовах дистанційної освіти.
4. Змодельювати та експериментально перевірити технологію організації профорієнтаційної роботи засобами інтернет-ресурсів в умовах дистанційної освіти у закладах загальної середньої освіти.
5. Розробити рекомендації щодо ефективного застосування технології профорієнтаційної роботи засобами Інтернет-ресурсів в умовах дистанційної освіти.

- **Методи дослідження.** Для досягнення мети та виконання визначених завдань використано комплекс таких методів: *загальнонаукові* (аналіз, синтез, систематизація, порівняння, узагальнення використовувалися для вивчення праць зарубіжних і вітчизняних науковців); *конкретно-наукові*: (категоріальний аналіз – для розкриття змісту й уточнення дефініцій основоположних понять; структурно-функціональний аналіз – для з'ясування структурних, змістових і процесуальних особливостей організацій арт-терапії як технології соціально-

педагогічної діяльності; структурно-логічний аналіз – для виокремлення особливостей використання арт-терапії у роботі з дітьми молодшого шкільного віку в умовах закладу позашкільної освіти; *емпіричні* (спостереження, анкетування, тестування, бесіди та інтерв'ю з учнями); *експериментальні* (психолого-педагогічний експеримент констатувальний, формувальний та контрольний, що дозволить перевірити ефективність служби); *статистичні* (обробка та узагальнення науково-теоретичних та дослідно-експериментальних даних (кількісний і якісний аналіз), які забезпечили можливість за здобутими результатами оцінити педагогічну ефективність проведеного дослідження).

- **Структура магістерської роботи.** Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (усього 56 найменувань, 1 з яких – іноземною мовою) та додатків на 25 сторінках. Робота містить 1 таблицю та 7 рисунків.

ВИСНОВОК

Узагальнення результатів дослідження проблеми організації профорієнтаційної роботи в умовах дистанційної освіти засобами інтернет-ресурсів свідчить про досягнення мети й вирішення завдань наукового пошуку та дає підстави до таких висновків.

Проблема ефективної організації профорієнтаційної роботи в умовах дистанційної освіти становить значний інтерес для українських та зарубіжних соціальних працівників і науковців.

1. На основі вивчення наукових джерел проаналізовано сутність та зміст поняття «профорієнтація»; у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців; визначено основні етапи профорієнтаційної роботи, до яких відносимо професійне інформування та освіту, професійне консультування, професійний вибір, професійну підготовку та професійну адаптацію. Схарактеризовано кожен з напрямів профорієнтації та фактори, що впливають на професійний вибір.

На підставі проведеного аналізу питання профорієнтаційної роботи можна зробити висновок про те, що це явище розуміється як науково-практична система підготовки особистості до самостійного та усвідомленого вибору професії.

2. Визначено, що ефективність профорієнтаційної роботи з молодими людьми в умовах дистанційного навчання досягається за умови творчого використання профконсультантами традиційних (тематичні вечори, диспути, усний журнал, профорієнтаційний урок, творчі конкурси, вільна дискусія, профорієнтаційні екскурсії, круглий стіл) та інноваційних (відео мости, профорієнтаційні онлайн інтенсиви, кар'єрні онлайн хаби, онлайн коворкінги, тематичні сторінки у соціальних мережах, телеграм канали) форм та сукупності методів (групи методів пояснювально-ілюстративних, інформаційно-пошукових, інтерактивних). З'ясовано, що ефективність профорієнтаційної роботи залежить від комплексного підходу до проведення профорієнтаційної

роботи, що передбачає творче використання та адаптацію традиційних форм та методів до формату дистанційної роботи за допомогою цифрових інструментів та активне використання сучасних інтернет-ресурсів, цифрових можливостей та ідей, що відповідають особливостям сучасного молодого покоління.

3. Проаналізовано особливості використання Інтернет-ресурсів у профорієнтаційній роботі в умовах дистанційного навчання. Досліджено, що Інтернет-ресурси для проведення профорієнтаційної роботи складаються з сайтів закладів вищої освіти, які інформують про умови вступу навчання і напрями підготовки; освітніх порталів; ресурсів з працевлаштування; платформ розвитку кар'єри; тестувальних ресурсів, освітніх профорієнтаційних ігор, подкастів і відеокастів, вебінарів, соціальних мереж, відеозаписів лекцій та схарактеризовано їх змістові особливості. Визначено особливості організації профорієнтаційної роботи в умовах дистанційної освіти: переведення традиційних форм та методів профорієнтаційної роботи в онлайн формат за допомогою цифрових технологій; активне включення інноваційних форм проведення профорієнтаційної роботи з урахуванням умов дистанційної освіти; системне включення та використання інтернет-ресурсів на різних етапах профорієнтації; активне залучення соціальних мереж та їх потенціалу до профорієнтаційної роботи; асинхронність процесу здійснення профорієнтації та його доступність; врахування особливостей сучасного молодого покоління та їх цікавість до інтернет-ресурсів.

Встановлено, що ефективність профорієнтаційної роботи в умовах дистанційної освіти буде можлива при врахуванні сукупності соціально-педагогічних вимог: врахована сукупність положень, що складають теоретичні основи профорієнтаційної роботи серед старшокласників; проаналізовані та враховані особливості готовності учнів до професійного самовизначення; забезпечено матеріально-технічну базу та ресурси для проведення профорієнтаційної роботи в умовах дистанційної освіти з використанням інтернет-ресурсів; проаналізовані традиційні та інноваційні форми, методи та інструменти профорієнтаційної роботи та творчо інтерпретовані можливості й

алгоритм їх використання; враховано орієнтацію профорієнтаційної роботи на формування в особистості позиції лідера, формування системи т'юторства та створення можливостей для форсайту; розроблена організаційна модель та програма профорієнтаційної роботи з використанням Інтернет-ресурсів та цифрових інструментів.

4. Для забезпечення ефективності профорієнтаційної роботи в умовах дистанційної освіти розробили модель такої діяльності з використанням Інтернет-ресурсів. В рамках моделювання технології профорієнтаційної роботи визначено об'єкт моделювання, концептуальну основу, змістовий та технологічний компоненти її реалізації (теоретико-дидактичний, змістово-процесуальний блок, діагностичний) та результат. В основу теоретико-дидактичного блоку покладено запит суспільства, мету, завдання, методологічні підходи (системний, особистісний, праксеологічний, діяльнісний, візуально-цифровий) та принципи (загально-дидактичні та специфічні принципи цифровізації освітнього простору), що лежать в основі організаційної моделі технології. В рамках змістово-процесуального блоку лежить зміст, розподілений по етапам (знайомство, діагностика, онлайн-ознайомлення, гра), основні форми (профорієнтаційний урок, профорієнтаційні екскурсії, тематичні вечори та творчі конкурси, вбудовані у ділову гру, групові дискусії, відео мости, вебінари, відеоподкасти), методи (дискусійні, аналітико-ситуаційні, імітаційні), інструменти (сайти ЗВО, освітні платформи, тестувальні ресурси, вебінари, відео лекції, освітні ігри, соціальні мережі.) та засоби проведення профорієнтаційної роботи (хмарні технології та цифрові інструменти). В основу діагностичного блоку покладена методологія діагностики готовності до професійного самовизначення з урахуванням сукупності критеріїв (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, прогностично-дієвий, самооцінючий) та рівнів (високий, середній, низький) на основі про діагностичних методик. Результат реалізації технології вбачаємо у готовності старшокласників до професійного самовизначення на основі особистих схильностей, намірів та сформованої мотивації до продовження навчання.

Через об'єктивні обставини технологія не була впроваджена у роботу ЗЗСО, однак може бути використана як теоретична основа.

5. Враховуючи специфіку магістерського дослідження, нами було розроблено рекомендації щодо ефективного застосування технології профорієнтаційної роботи засобами Інтернет-ресурсів в умовах дистанційної освіти в ЗЗСО. У рекомендаціях пропонується послідовний алгоритм роботи з профорієнтаційними онлайн-платформами, завдяки чому психолог або соціальний педагог виступатиме у ролі модератора, помічника випускників у профінформуванні та профдіагностиці.

Виконання вищезазначених завдань дає змогу говорити про успішне виконання магістерського дослідження, теоретичну та практичну базу якого можна використовувати при подальшому вивченні форм, методів та шляхів здійснення профорієнтаційної роботи серед старшокласників закладах у загальної середньої освіти.

Отже, можна зробити висновок, що гіпотеза нашого дослідження підтвердилася: профорієнтаційна робота в умовах дистанційного навчання засобами інтернет-ресурсів сприяє їх ефективному професійному самовизначенню. А отже, використання онлайн-платформ та спеціалізованих профорієнтаційних сайтів сприяє ефективному професійному самовизначенню сучасного молодого покоління.

Проведене дослідження, не вичерпує всіх аспектів проблеми і не претендує на всебічне розкриття визначеної теми. Так, предметом подальшого вивчення може стати проведення експерименту щодо ефективності запропонованої моделі, а також проблема необхідності створення єдиного профорієнтаційного порталу, завдяки якому молодь мала б змогу оптимізувати процес вибору професії та побудови професійної кар'єри згідно з особистими інтересами, можливостями та потребами ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананко Т. Теоретичні аспекти професійної орієнтації в загальноосвітніх навчальних закладах України. *Вища школа*. 2014. №11/12. С. 91-99.
2. Андрейко А. Вибір професії в умовах сьогодення : наук.-практ. семінар для старшокласників. *Психолог*. 2010. №42. С. 3-10.
3. Андрощук О.В., Кондратенко Ю.В., Головченко О.В., Ворона Т.О., Петрушен М.В. Інформаційні технології та їх вплив на розвиток суспільства. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Znpcvsd_2014_1_7.pdf (Дата звернення 05.02.2021).
4. Антощук С.В. Основи організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті. Наукове видання. Київ. НАПН України, 2015. 180 с.
5. Басараба Н. А. Організація мережевої взаємодія педагогічних та науково-педагогічних працівників в інформаційно-освітньому середовищі післядипломної педагогічної освіти регіону. Науково-методичні основи професійного розвитку керівних і педагогічних кадрів в умовах випереджувальної післядипломної освіти: зб. Наук. праць за мат. Всеукр. наук-практ. конф. Рівне. РОППО, 2017. С. 143 URL: http://roippo.org.ua/upload/iblock/d82/pos_bnik30_31.03.17.pdf
6. Безкоштовний вебінар “Як обрати професію та що таке профорієнтація”. URL: <https://stageup.com.ua/uk/bezkoshtovnij-vebinar-yakobрати-profesiyu-ta-shho-take-proforiyentatsiya/> (Дата звернення 05.02.2021)
7. Берко А.Ю. Інформаційне забезпечення інтелектуальних систем професійної орієнтації. *Інформаційні системи та мережі* : [зб. наук. пр.] / відповідальний редактор В.В. Пасічник. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. 396 с. С. 41-49.

8. Бесплатные тесты на профориентацию. URL: <https://smartia.me/tests/>
11. Биков В. Ю. Дистанційний навчальний процес: Навч. посібн. / За ред. В. Бикова та В. Кухаренка. К. : Міленіум, 2005. 292 с.
9. Биков В. Ю. Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем. Інформаційні технології і засоби навчання. Київ : Атіка. 2005. С.5-15.
10. Використання сучасних інформаційних технологій при підготовці учнів VIII-IX класів до вибору професії у процесі трудового навчання: метод. реком. для студентів і вчителів трудового навчання [автори-укладачі: М. С. Янцур, К. І. Кучер]. Рівне: РДГУ, 2006. 58 с.
11. Виховний захід. Тема "Хочу+можу+треба". URL: <https://vseosvita.ua/library/vihovnij-zahid-tema-hocumozutreba-100512.html> (Дата звернення 05.02.2021).
12. Ворошилова П. Впровадження тьюторства в навчальний процес іноземних ВНЗ [Електронний ресурс]. *Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал*. 2018. №5. URL: <https://nauka-online.com/ua/publications/informatsionnye-tehnologii/2018/5/vprovadzheniya-tyutorstva-v-navchalnij-protses-inozemnih-vnz/>
13. Гурська Г. Профорієнтаційна робота психолога. *Директор школи*. 2010. No 20. С. 22-23.
14. Жук Ю. О. Теоретико-методичні засади організації навчальної діяльності старшокласників в умовах комп'ютерно орієнтованого середовища навчання : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2017. 468 с.
15. Заєць, І. В., Ігнатович, О. М., Татаурова-Осика, Г. П., Шевенко, А. М. (2019) Кар'єрне консультування: практичний посібник [за ред. О. М. Ігнатович]. Київ. 292с.
16. Зайчук С. Ранній вибір майбутньої професії. Формування свідомого ставлення старшокласників до майбутнього. *Психолог*. 2012. No 2. С. 8-11.
17. Кашевський В.В., Парчук Л.П., Янцур М.С. Вибір професії і пошук роботи: Практичний poradnik для молоді: посібник. Рівне: друк. ФОП Кіслов А.В., 2011. 78 с.

18. Ігнатович, О. М. Інструменти кар'єрного консультування працівників освіти. *Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології*: збірник матеріалів IV-ої Всеукраїнської Інтернетконференції 16 жовтня 2019 р. м. Київ, Національна академія педагогічних наук України ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» віртуальна кафедра андрогогіки. – Київ, Україна. С. 216-217.
19. Кизенко В. І. Постнекласична методологія профорієнтаційної діяльності в умовах профільного навчання. *Український педагогічний журнал= Ukrainian Educational Journal*. 2016. №1. С. 94-108. с. 105-106.
20. Кирилюк Т. М. Інтерактивна гра для учнів «СВІТ ПРОФЕСІЙ», 2017. URL: <https://cutt.ly/Zzk9kxС> (Дата звернення 05.02.2021).
21. Кириченко В. Психологічні основи професійної адаптації та вибору професії : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. 109 с. с. 98-109.
22. Колосова Г. Хто такі «ікси» та «ігреки» і як їм порозумітися з «зетами» [Електронний ресурс]. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/1236-qqq-17-m3-15-03-2017-hto-tak-ksi-ta-greki-yak-m-porozumtisya-z-zetami>.
23. Концепція державної системи професійної орієнтації населення України. Схвалена Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 року, № 842. Трудова підготовка в закладах освіти. 2008. № 5-6. С. 3-6.
24. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі: монографія. Київ: Знання, 2010. 520 с.
25. Литвин А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови»: на допомогу здобувачам наукового ступеня. Львів: СПОЛОМ, 2014. 76 с.
26. Литвиненко Я.В., Яциковська У.Б. Конспект лекцій «Інформаційні технології» URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/17888/1/IT_vse_lec.pdf (Дата звернення 05.02.2021).
27. Майже пів мільйона українських учнів лишаються за кордоном. *Українська правда*. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/09/7/250357/>

28. Мельник О. В. Почуття самодостатності як чинник професійного успіху особистості на ринку праці. *Педагогіка і психологія*. 2014. №2. С. 76-83. с. 82-83.
29. Мерзлякова О. Профорієнтація в сучасній школі. *Психолог*. 2015. № 23/24. С. 4-30.
30. Мірошникова А. Головні риси сучасних школярів та як їх спрямувати в корисне русло. URL : <https://osvitoria.media/opinions/yakvchytelyam-porozumitysya-z-tsyfrovym-pokolinnnyam-ditej-porady-psyhologa/>. (дата звернення 12.01.2020)
31. Модифікована експрес-діагностика рівня самооцінки (Н. Фетіскін). URL : <http://www.gurutestov.ru/test/351/> (Дата звернення 05.02.2021).
32. Модифікована методика «Вивчення мотивації навчання» (Т. Ільїн). URL : <https://cutt.ly/gkW3TwD> (Дата звернення 05.02.2021).
33. Мультимедійні технології та засоби навчання: навч. посіб. / А. М. Гуржій, Р. С. Гуревич, Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський. Вінниця, 2017. 556 с.
34. Найдьонов М. І. Психологія престижності професій : монографія. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. –160 с.
35. Онлайн-журнал «The Point». Квітневий та травневий випуски. с. 1-20, с.5-15.
36. Острога М. М. Підготовка майбутніх бакалаврів середньої освіти до використання цифрових технологій у профорієнтаційній діяльності: дис. на здобуття наукового ступення к.пед.н. зі спец-ті 015 – Професійна освіта. Суми, 2021. 248 с.
37. Побірченко Н.А., Сергеєнкова О.П., Сургунд Н.А. Витоки неперервної професійної орієнтації у працях вітчизняного дослідника Бориса Федоришина. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2014. № 4. С. 45-48.
38. Пономаренко В. Діагностика здатності студентів до професіоналізації / Володимир Пономаренко. *Вища школа*. 2015. №9-10. С. 23-41.

39. Пономаренко О.Г. Сучасні методи та форми профорієнтаційної роботи в Україні [Електронний ресурс]. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. Ч.2., 2015. URL : <http://journals.uran.ua/apppfo>
40. Проєкт "Профорієнтатор Україна". URL: <https://proforientator.com.ua/ua/o-proekte-profrientator-ukraina-sertifikati-i-patenti> (Дата звернення 05.02.2021).
41. Психологія профорієнтації в системі педагогічної освіти: монографія / Єгорова Є.В, Ігнатович О.М, Кобченко В.В, Литвинова Н.І, Марченко І.Б., Мерзлякова О.Л., Синявський В.В., Татаурова Г.П., Шевенко А.М.;[за ред. О.М. Ігнатович.] Київ: Педагогічна думка, 2014. 375 с.
42. Психологія профорієнтації у системі педагогічної освіти : монографія / [Єгорова Є. В. та ін.] ; [за ред. О. М. Ігнатович] ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 247 с.
43. Реєстр професійних стандартів. Директорат розвитку ринку праці та умов оплати праці. URL: [https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=ukUA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title= RestrProfesiinikhStandartiv](https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=ukUA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv) (Дата звернення 05.02.2021).
44. Солдатова Г. Покоління Z : психолог розповіла, як Інтернет змінив сучасних дітей. URL : <https://ukr.media/science/272956/> (дата звернення 20.02.2020).
45. Татенко О. С. Профорієнтаційна робота в школі. Київ:Тов-во «Знання», 1982. 16 с.
46. Федоришин Б.О. Психологічні основи підбору кандидатів до педагогічної професії. *Актуальні проблеми психології: традиції і сучасність*: зб. наук. пр. / Ін-т психології АПН України ім. Г.С. Костюка. Київ, 1993. С. 194-198.
47. Федоршін Б. А. Система профорієнтаційної роботи зі старшокласниками. - К.: Рад. шк., 1988.
48. Цифрограм на платформі «Дія. Цифрова освіта» URL: <https://osvita.diia.gov.ua/digigram> (Дата звернення 05.02.2021).

49. Щекин Г.В. Основы психологических знаний. 4-е изд., стереотип. К.: МАУП, 2001.
50. Щокін Г. В. Профорієнтація - основа ефективного кадрового забезпечення. К.: МЗУУП, 1992.
51. Щокін Г. В. Профорієнтація та залучення молоді до праці. К.: Знання, 1989.
52. Як обрати професію: 20 ресурсів для профорієнтації. Освіта Нова. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/1291-yak-obraty-profesiiu-20-resursiv-dliaproforiientatsii> (Дата звернення 05.02.2021).
53. Янцур М.С. Практикум з професійної орієнтації і методики профорієнтаційної роботи: навчальний посібник. К.: Видавничий Дім “Слово”, 2012. 216 с. 179.
54. Янцур М.С. Професійна орієнтація і методика профорієнтаційної роботи: курс лекцій: навчальний посібник. К.: Видавничий Дім “Слово”, 2012. 464 с.
55. Янцур М. С. (2012). Словник-довідник з професійної орієнтації: навч. посіб. – Рівне: РДГУ РВВ. 124 с.
56. Yurchenko A.O., Udovychenko O.M., Rozumenko A.M., Chkana Y.O., Ostroha M.M. Regional Computer Graphics Competition as a Tool of Influence on the Profession Choice: Experience of Sumy Region of Ukraine. *42nd International Convention on Computers in Education (MIPRO)* (May 20-24, 2019). Opatija, Croatia, 2019. P. 909-914.